UUTISET

Monella 141-tuki on se, mikä jää käteen kustannusten jälkeen. **HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA MATTI MURTO, LSO OSUUSKUNTA**

LSO rakentaa yhteyttä HK Scaniin

LSO Osuuskunta rakentaa muutakin kuin omistusyhteyttä HK Scaniin. Alkutuotantoa kehitetään tuottajien ja yhtiön yhteistyöryhmissä.

MARKKU VUORIKARI

LSO:n hallituksen puheenjohtaja Matti Murto on naudanlihantuottaja. Kuvassa myös vaimo Sari ja lapset Kalle ja Wilma.

KUUSJOKI, SALO (MT)
”Se on iso juttu”, LSO Osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja **Matti Murto** sanoo alkutuotannon yhteistyöryhmistä.

Yhteistyöryhmissä on mukana LSO:n jäseniä sekä HK Scanin ja sen hankintayhtiö HK Agrin edustajia. Tavoitteena on kehittää tuotantotapoja tehokkaiksi ja kannattaviksi ja turvata yhtiölle lihan saatavuus.

Ryhmät rakentavat takaisin yhteyttä, joka hölty, kun jalostus ja hankinta yhtiöitettiin.

”Tuottajat ja yhtiö istuvat saman pöydän ääreen.”

Malli on nimenomaan osuuskunnan alulle panema. Murto näkee siinä yhtäläisyyksiä toimialaorganisaatioihin, joita EU:ssa pohditaan.

Tuomio ei vienyt luottoa

Syötetään hakukoneeseen ”Matti Murto LSO”. Esiin tulee linkkejä luottamustehtäviin ja sitten lehtijuttuja – sisäpiirikaupan sakoista.

”Siihen törmää usein”, Murto huokaa muttei väistä kysymystä.

LSO osti HK Scanin osakkeita 2006. Kolme kuukautta myöhemmin HK osti ruotsalaisen Swedish Meatsin. Tuomareiden mielestä osuuskunnan hallitus oli käyttänyt sisäpiiritietoa.

Murto vakuuttaa, ettei niin ollut. ”Toteutimme osuuskunnan hallintoneuvoston tahtoa: omistusta lisätään, jos on rahaa.”

Yleisesti tiedossa oli, että Swedish Meats oli kaupan. ”Meille oli yllätys, että se tapahtui niin pian, ja että se ylipäätään tuli HK Scanille. Mahdollisia ostajia oli useita, ja myyjän päätös oli lopulta yhdestä äänestä kiinni.”

Murto on koko ajan ollut asian kanssa sinut, samoin lähipiiri. ”Yllättävän paljon tuli kannustavia viestejä.”

Osuuskunnassa silloisen hallituksen jäsenten luottamus pysyi.

Ei enää sisäpiiriläisiä

Yhden johtopäätöksen LSO silti teki: osakeyhtiön ja osuuskunnan hallinnossa ei enää ole samoja henkilöitä.

Osuuskunnan ääni kuuluu silti. Toisin ei voisi ollakaan, koska LSO on HK Scanin pääomistaja, ja hallituksessa on yhä osuuskunnan jäseniä. ”Kun tehdään isoja päätöksiä, osuuskunnan on oltava niiden takana.”

Murto ei pelkää, että osuuskunnan valta pelottaa muita sijoittajia. ”Yhtiöllä on kasvollinen pitkäjänteinen omistaja. Sijoittaja tietää, mitä ostaa.”

Itse Murto osti 2 000 osaketta tultuaan valituksi HK Scanin hallitukseen 2008–2011. Annin merkintä toi vajaat tuhat lisää. ”Ne lepäävät. En spekuloi niillä.”

Murto kannustaa yhtiön nykyiseen johtoon kuuluvia ostamaan sitoutumisen merkiksi osakkeita. ”Mutta varovasti.”

Kotimaisuus linjattu

Kotimaisen lihan käyttö on keskeinen omistajatahto. HK Scanissa on tosin varauduttu tuontiin.

”Sille on selkeät kriteerit: jos kotimaista ei ole tarpeeksi ja tuonti tukee tuloksentekoa, ei bisnestä tarvitse lihapulan takia lopettaa. Mutta kotimaisen kustannuksella ei tuoda.”

Linjaukseen kuuluu, että päätuotemerkit HK ja Kariniemi ovat kokonaan kotimaisia.

Lihan alkuperän ja tuotantotavan Murto soisi näkyvän joka paikassa, kaupan lisäksi ravintoloissa ja julkisissa ruokapalveluissa.

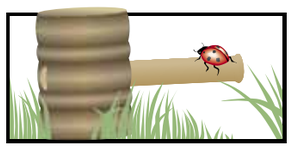

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA

”Kun meillä on lihantuotannolle tietyt vaatimukset, on kummallista, etteivät samat vaatimukset koske kuntien ja valtion hankintoja.”

Markkinat määräävät

Lihan hintaan kovakaan omistajatahto ei tunne oikotietä.

”Markkinat määräävät lihan hinnan. Muuta perustetta ei ole.”

Murto harmittelee naudan, siipikarjan ja etenkin sian heikkoa tuottajahintaa. ”Tiukkaa on tuottajilla, eikä ylimääräistä ole kertynyt yhtiöllekään.”

Hintalisät ovat Suomen lihamarkkinoilla kaikkien toimijoiden käytössä.

”Osuustoiminnallisesti olisi hienoa jos kaikki saisivat saman hinnan. Toisaalta lisät ohjaavat toimintaa tehokkaammaksi ja kannattavammaksi. Tärkeintä on, että lisien perusteet ovat kaikkien tiedossa.”

Tuottaja tärkein

Murto korostaa tuottajan ja yhtiön keskinäistä riippuvuutta. Osuuskunnan suurin tulonlähde on HK Scanin osinko, jota jaetaan jäsenille osuuspääoman korkona.

Ykköseksi Murto nostaa silti tuottajan. Hän muistelee, kuinka eräs naapuri opetti yhtiön miehiä: ”Te tarvitsette minua enemmän kuin minä teitä. Minä voin keksiä muutakin tekemistä, mutta mitä te tekisitte lihatalolla ilman lihaa?”

HEIKKI VUORELA

Kuljetus- ja logistiikka-ala haluaa harmaan talouden kuriin

KAUHAVA (MT)
Suomen kuljetus- ja logistiikka-ala Skal ry:n puheenjohtaja **Teppo Mikkola** peräänkuuluttaa kaikille samoja pelisääntöjä kuljetusalalla.

”Harmaa talous on valtava ongelma, jolla on monta ilmenemismuotoa. Luvaton liikennöinti, laiton kabotaasi, pimeät kuljetukset, alipalkatut työsuhteet ja sarjayrittäminen ovat saman ongelman eri puolia.”

Valtio menettää huomattavasti verotuloja pelkästään kuljetus- ja logistiikka-alalla jyllääväen harmaan talouden vuoksi.

”Kuljetusalalla verotulomenetykset ovat vajaa 500 miljoonaa euroa vuodessa”, Mikkola arvioi.

Skal vaatii tarkempaa valvontaa alalle, jotta harmaata taloutta saadaan suitsittua.

Harmaasta taloudesta kuljetusalalla keskusteltiin Alahärmän Power Truck Show’n yhteydessä järjestetyssä seminaarissa perjantaina.

Laiton kabotaasi nakertaa alaa

Erityisesti laiton kabotaasi huolestuttaa kuljetusalalla. Laiton kabotaasi tarkoittaa Suomen alueella tapahtuvaa ulkomaisten toimijoiden harjoittamaa jatkuvaa liikennöintiä. Toiminta syö markkinoita kotimaisilta yrityksiltä, sillä se on yleensä hinnoiteltu alakanttiin.

”EU-komissiossa on aiemmin ajettu kabotaasin täysvapauttamista. Aie oli jo menossa läpi, mutta se saatiin onneksi viime hetkellä torpatuksi. Uusi parlamentti kuitenkin pohtii jälleen asiaa, joten laakereille ei voi jäädä lepäämään”, pohtii yhteyspäällikkö **Hilkka Ahde** auto- ja kuljetusalan työntekijäliitto AKT:sta.

Ahteen mukaan venäläinen ja baltialainen kuljetusalan halpatyövoima aiheuttavat Suomessa ongelmia.

”Suomalaisten rehellisten yrittäjien on mahdotonta kilpailla samoilla markkinoilla. Valitettavasti on näyttöä siitä, että myös suomalaiset isot kuljetusfirmat olisivat tietoisesti ja harkiten käyttäneet hyväksi tietämättömiä kuljettajia.”

Liikkuvan poliisin lakkautus pelottaa

Komisario **Antti Koskela** liikkuvasta poliisista suhtautuu erittäin kielteisesti sisäministeriön päätökseen lakkauttaa liikkuva poliisi.

Liikkuva poliisi paljastaa tällä hetkellä keskimäärin yhden luvattoman tavaraliikenteen kuljetuksen viikoittain. Vuosittain käryjä tulee viitisenkymmentä.

”Lakkautuspäätös on räikeässä ristiriidassa hallituksen harmaan talouden torjuntaan tähtäävien tavoitteiden kanssa. Nyt täytyisi tulla pikkuhiljaa esityksiä siitä, millä tavoin lakkautettava liikkuva poliisi korvataan”, Koskela vaatii.

”Oma esitykseni on, että jokaisessa poliisilaitoksessa on oltava vähintään raskaan liikenteen valvontaan erikoistunut ryhmä. Jos tämä hoidetaan vasemmalla kädellä, raskaan liikenteen valvonta Suomessa romahtaa. Samalla harmaan talouden kontrolli kuljetusalalla ja liikenneturvallisuus romahtavat.”

Kokoomuksen varapuheenjohtaja **Janne Sankelo** tarttui Koskelan huomioon.

”Raskaan liikenteen valvonnan merkitys vain korostuu tulevaisuudessa. Pidän äärimmäisen tärkeänä sitä, että nyt liikkuvalle poliisille kuuluvat tehtävät pystytään jatkossakin hoitamaan.”

JUKKA KOIVULA

JAANA KANKAANPÄÄ

Budjettiesitykseen kirjattu polttoaineveron korotus lisäisi maanteiden tavaraliikenteen kustannuksia noin 30 miljoonaa euroa vuodessa, alan etujärjestö laskee.

Kun pääsis puimaan

Jos sää suo, **Matti Murto** on kohta mieluisimmassa työssään, sadonkorjuussa.

”Siinä näkee työn tuloksen, eikä se ole jokapäiväistä työtä.”

”Sato näyttää kohtuulliselta. Mutta jos tämä on viimeinen poutapäivä, sitten on huonosti”, mies tähyili tummien pilvien nousua viime keskiviikkona.

Lihakarja syö sadon

Murron päätuotantosuunta on lihakarja. Navettaan mahtuu 200 päätä. Peltoa on vuokramaineen 80 hehtaaria. Se riittää rehuihin ja lannan levitykseen.

Lihakarja on sonneja. Murto hakee vasikat lähiseudun maitotiloilta ja kasvattaa ”ternistä teuraaksi”.

Vasikat etenevät 18–19 kuukauden aikana karsina kerrallaan navetan päästä päähän. Rodut vaihtelevat kyytöstä limousineristeytykseen.

”Olen patistanut siementämään huonotuottoisia lehmiä liharodulla. Mutta en halua olla se, joka sanoo, ettei huoli suomenkarjan vasikkaa.”

Jäsen on ykkönen

Isäntänä Murto aloitti 1994. Silloin tilalla oli lypsykarja. Murron ensimmäinen luottamustehtävä oli Maito-Auran edustajisto.

Parin vuoden kuluttua tuotantosuunta vaihtui.

Vaimo oli muissa töissä, eikä Murto halunnut olla vanhempien avun varassa. LSO:n ja HK:n luottamustehtävät alkoivat 2006.

”Luottamustehtävät eivät ole itsetarkoitus, mutta aina ne ovat kiinnostaneet.”

”Kiitosta tulee harvoin. Silloin on hyvin, kun mitään ei kuulu. Silti on hyvä, kun yhteyttä otetaan, saa tietoa sellaisesta mitä ei omalla tilalla tule vastaan.”

”Aika paljon avarsi ajattelua, kun tuli luottamustehtäviin. Maailma tosin muuttui vaikeammaksi: kun tietää taustoja, kaikki ei ole niin yksinkertaista kuin sivusta näyttää.”

”Päätös tehdään aina sillä hetkellä ja tiedolla. Aina mietin, miten päätös vaikuttaa jäseneen. Mutta on myös jäsenen etu, että yhtiökin menestyy.”

Kuntoilua ja metsästystä

Matti Murto on 49-vuotias agronomi. Yliopiston pääsykokeisiin hän luki rauhanturvajoukoissa Golanilla. Harjastukka on perua jo armeijasta laskuvarjojoukoissa. Ennen isännyyttä hän oli kunnan maaseutuasiamiehenä.

Harrastuksina on ”monenlaista mutta kaikkea vähän”: erävaellusta, kuntosalia, metsästystä ja moottoripyöräilyä.

Vaimo **Sari** on ekonomi ja markkinointikonsultoinnin yrittäjä. Hän myös valmentaa nuoria yleisurheilijoita. Heistä yksi on 15-vuotias tytär **Wilma**, joka on hypännyt seivästä 380. Poika **Kalle** aloittaa agronomiopinnot.

HEIKKI VUORELA

”141 hirveän tärkeä”

Syksyn neuvottelut Etelä-Suomen kotieläin- ja puutarhatalouden 141-tuesta ovat LSO Osuuskunnan hallituksen puheenjohtajan **Matti Murron** mukaan ”hirveän tärkeät”.

”Monella 141-tuki on se, mikä jää käteen kustannusten jälkeen.”

LSO on linjannut tavoitteeksi tasapuoliset tuotantoedellytykset. Nyt ero pohjoisen 142-tuen alueeseen on osuuskunnan ja Murron mielestä liian iso.

”Alueet ovat erilaisia, mutta eivät näin erilaisia. Korjausta tarvitaan.”

LSO:n 1 500 jäsenestä valtaosa on 141-alueelta, mutta heitä on myös 142-alueelta. Jäsenet tuotavat lähes kolmasosan suomalaisesta naudan-, sian- ja broilerinlihasta.

Ongelmana Murto pitää sitä, että kotieläintalouden tukialueet on määritelty kasvinviljelyn mukaan. ”Sialle ja siipikarjalle ei ole eroa, millä alueella se kasvaa, ja viljan hintakin on sama.”

Murto korostaa, että korjaus on tehtävä juuri 141-tukeen. Hän kysyi toissa viikolla ministeri **Jari Koskiselta** (kok.), eikö tavoitteeksi voisi ottaa yhden tukialueen mallin. Koskisen mukaan ei, koska se vaatisi EU-liittymissopimuksen muuttamisen.

”Sitten sopeutukseen pitää hankkia muita valtuuksia neuvotteluissa EU-komission kanssa”, Murto sanoo.

HEIKKI VUORELA

HK Scanin tammi-kesäkuun tulos vaatimaton

Elintarvikekonserni HK Scanin tammi–kesäkuun liikevaihto ja liikevoitto laskivat vuodentakaisesta. Erityisesti tulosta painaa Eurooppaa vaivannut sian- ja siipikarjanlihan ylituotanto.

”Vaatimaton”, kuvailee tulosta konsernin toimitusjohtaja **Hannu Kottonen**.

Heikko talous on pakottanut eurooppalaisia sikaloita supistamaan tuotantoaan. Emakoita on teurastettu, ja liha tukkii markkinoita. Tilanne saattaa muuttua jo tänä vuonna ja ylituotanto vaihtuu porsaspulaksi, Kottonen arvioi.

Kiina on ostanut sianlihaa noin 60 prosenttia vähemmän vuoden takaiseen verrattuna, mikä kutistaa tulosta. Venäjän asettamien tuontirajoitusten takia sinnekin on myyty aikaisempaa vähemmän.

Sateinen ja kylmä alkukesä on kolmas syy hiipuneeseen kulutukseen. Grillikausi alkoi totuttua myöhemmin.

Euroopan huonosta yleisestä taloudellisesta tilanteesta johtuen kuluttajilla on aikaisempaa vähemmän rahaa.

”Esimerkiksi espanjalainen sianliha etsii tilaa kotimaanmarkkinoiden ulkopuolelta.”

Taloustavoitteen uusiksi

Konserni ilmoitti viime perjantaina päivittäneensä taloudellisia tavoitteitaan.

Liikevoittoprosentiksi tavoitellaan yli neljää aikaisemman viiden sijaan. Toimitusjohtajan mukaan luku on sama kuin alalla yleisesti. ”Sitä voidaan pitää hyvänä ja realistisena.”

Sijoitetun pääoman prosenttitavoite laskettiin 15:stä 12:een.

Arvio liikevoitosta on ennallaan. Sen odotetaan olevan parempi kuin viime vuonna.

Suomessa tiukka hintakilpailu

Suomen toimintojen tammi–kesäkuun liikevaihto jäi edellisvuodesta. Liikevoitto painui tappiolle vajaat miljoonaa euroa, kun vuotta aikaisemmin yllettiin runsaaseen viiteen miljoonaan.

Liikevaihtoa rasitti tuotantolinjojen siirto erityisesti Säkylästä Mikkeliin ja Vantaalle. Joitain toimintoja siirretään lisäksi Mikkelistä Vantaalle tai toisinpäin.

”Siirtoihin on varattu miljoona euroa, mutta loppusaldoa ei vielä tiedetä”, Kottonen kertoo. Miljoona ei kuitenkaan riitä.

Atrian ja Saarioisten välistä yrityskauppa Kottonen ei halunnut viime perjantaisessa tiedotustilaisuudessa kommentoida eikä sitäkään, miten paljon HK Scan on mahdollisesti menettänyt markkinaosuuttaan Atrialle.

HKScanin tulos tammi–kesäkuu

MT HKScan	1–6/2012	1–6/2013
Liikevaihto, milj. e	1 228,5	**1 214,5**
Liiketulos, milj. e	5,7	**4,8**
Tulos ennen veroja, milj. e	–8,5	**–4,8**
Omavaraisuusaste 30.6., %	31,0	**33,0**

Lihanjalostusteollisuuden kannattavuus 2012

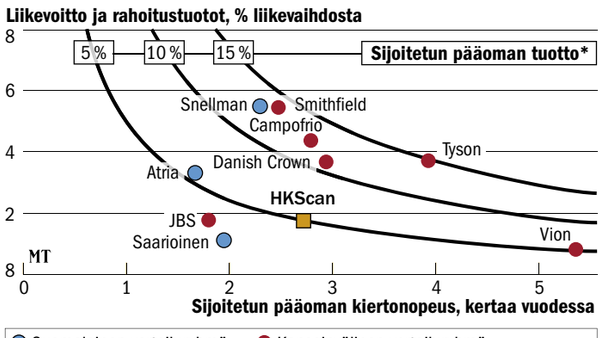

Lähde: HKScan

”On syytä miettiä, millaisin toimin joku on markkinaosuuttaan kasvattanut. Onko syytä myydä volyymiä halvalla vai rakentaa ketjuun arvoa”, hän tyytyi totemaan.

Puolassa menee hyvin

Kottonen on tyytyväinen konsernin tekemään tulokseen Puolassa. Liikevaihto kasvoi 8,5 prosenttia ja liikevoitto 7,9 prosenttia.

”Lukujen valossa ainoa oikea liiketoiminta. Kannattavuus sillä tasolla kuin pitääkin”, totesi puolestaan talousjohtaja **Tuomo Valkonen**.

Ruotsissa liikevoitto saatiin plussalle kahden miljoonan euron verran viime vuoden lähes neljän miljoonan euroa tappiosta. Liikevaihto laski jonkin verran, mutta Kottosen sanoin nyt on tehty selkeä pesäero huonoon viime vuoteen.

Erityisen tyytyväisiä konsernissa ollaan rypsiporsaan menestymiseen Ruotsin markkinoilla.

Skandinavian kuluttajaliiketoiminnoista vastaava johtaja **Göran Holm** pitää tuotetta hyvän esimerkkinä, miten konsernin sisällä innovaatioita voidaan ottaa käyttöön maasta toiseen.

Lampaanlihantuotanto kasvaa Ruotsissa. Se voisi olla ala, josta Suomessa puolestaan voitaisiin ottaa oppia, Holm arvioi.

Baltiassa tammi–kesäkuu ei sujunut yhtä hyvin. Baltian liikevoitto putosi puoleen vuoden takaisesta ja Tanskassa painuttiin pakkaselle.

MAIJA ALA-SIURUA

KUVA: RISTO LINDSTEDT